

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Aliud ejusdem Annati argumentum dissolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

& ab eodem Rivo retractatam. Idem asserunt Doctores Lovanienses in justificatione & defensione cuiusdam Censuræ suæ, Parisiis impressa anno 1641. Nam ibidem cap. 4. num. 81 expressè dicitur, prædictam propositionem in ipsa Universitate Lovaniensi fuisse olim ante 112. annos censuram & abjectam, & deinde Romæ ipso Rivo præsentem, sub Xisto IV. damnatam, & ab eodem Rivo recantatam.

159 Ex quo duplici testimonio, omni exceptione majore, infringitur responsio Cardinalis De Lugo dicentis propositionem à præfato Authore assertam, & ab illo Pontifice proscriptam, non fuisse illam quam retulimus, sed istam: *Quod ex præcedenti ordine successivæ durationis sequitur per necessariam consequentiam, necessarium & inimpedibile est.* Neque enim par est credere, Sylvium, virum prudentem, sapientem, & in omni passu suo solidum, hujus propositionis censuram in suis ad primam partem D. Thomæ commentariis voluisse inserere, eamque in opusculo quod de primo Motore edidit, confirmare, ac denuò asserere, & tam fædam levitatis, vel ignorantie, aut negligentie, & dormitionis, in hoc duplici eximio opere, notam imprimere, nisi de illius veritate fuisset omninò certus. Multò minùs credibile est aut probabile, Professores Lovaniensis Academie, quæ magnam sibi promeruit toto terrarum orbe authoritatem, idem voluisse tam expressè asserere, præsertim in justificatione Censuræ, quam ipsi Nuncio Apostolico, Galatino Episcopo, die 9. Septembris 1588. per Decanum ejusdem Facultatis, Dominum Henricum Cuychium, exhibuerunt, nisi de ejusdem propositionis Censura fuissent etiam certi. Crediderim potius his quæ præfatus Cardinalis, in sui de hac propositione judicii confirmationem, loco citato adducit, deesse quidpiam, quàm Sylvio & Doctoribus Lovaniensibus, in his quæ ad manum illis erant exquirendis aut investigandis, diligentiam & sedulitatem defuisse.

160 Ceterum, etsi gratis concedatur, dictam propositionem non fuisse damnatam, sed aliam quam refert De Lugo, semper tamen illa remanet de errore suspecta, quia ut ostendit Sylvius ubi supra, prior illa propositio ex posteriori sequitur. Nam si non est necesse id quod per necessariam consequentiam sequitur ex aliquo præcedenti ordine successivæ durationis, esse inimpedibile & necessarium; à fortiori non erit necesse, id quod per necessariam consequentiam sequitur ex aliquo præcedenti liberi arbitrii determinationem & consensum, prioritatem naturæ, esse necessarium & inimpedibile, seu non liberum, & contingens. Quia ut supra arguebamus, ea quæ prioritatem naturæ contingentiam & libertatem antecedunt, eam causant & non destrunt; prioritas enim naturæ est prioritas causalitatis & dependentiæ, & competit causæ & principio actuali, in ordine ad effectum quem actu producit.

161 Ad quintum distinguo Majorem. Quando antecedens est causa consequentis, independens à libertate, nemo dubitare potest quòd non sit tantum necessitas consequentiæ, sed & consequentis. Si antecedens sit causa consequentiæ, solum quantum ad substantiam & entitatem actus, verum est. Si sic causa consequentis, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad modum contingentiam & libertatis in eo inclusum (ut contingit in proposito) falsum. Nam ut supra ex D. Anselmo retulimus:

A *Quoniam quod Deus vult non potest non esse, si Deus vult voluntatem humanam nullà cogi vel prohiberi necesse est ad volendum, tunc necesse est voluntatem esse liberam & esse quod vult.* Unde patet disparitas ad exemplum de visione beatifica ab arguente adductum. Hæc enim, cum tollat indifferentiam objectivam judicii, quæ est proxima radix libertatis, nec in voluntate beatorum relinquat potentiam ad non diligendum Deum, in amorem beatificum non influit libertatem, sed necessitatem. E contra verò, cum divina prædeterminatio utrumque præstet, causat libertatem & contingentiam in actibus prædeterminatis.

§. I V.

Aliud ejusdem Annati argumentum dissolvitur.

Idem Author disp. 1. cap. 6. §. 1. probat admodum tendam esse in Deo scientiam mediam, eam quòd *Admissa scientiâ mediâ non sit difficile ad intelligendum, quomodo Deus prædesinare possit actum liberum, illas à ejus libertate; eaque seclusâ quomodo sit divina prædeterminatio actus liberæ prædeterminati, adeò sit captu difficile, ut sit hic etiam unus ex maximis Adversariorum laboribus...* Sunt que aliqui Authores, qui cum habeant usum scientiæ mediæ, velinque nihilominus retinere prædeterminationem actuum liberorum, huic difficultati succumbunt, ut videre est in Capetana &c.

Respondeo primò: hunc modum inveniendæ Libertatis quem Molina excogitavit, non esse ita facilem, quin ex illo gravissimæ emergant difficultates, & plura sequantur absurda & inconveniëntia, quæ Tractatu 3. fusè expendimus impugnano scientiam mediam. Sed nec ita clarum & perspicuum, quin multi exilitatem veritatem illam objectivam futurorum contingentium, à divino decreto independentem, eoque anteriorem, quæ est præcipuum scientiæ mediæ fundamentum, esse obscurissimam, ac propterea intelligibilem. Unde Suarez lib. 1. de essentia prædest. cap. 7. num. 8. & tomo 1. de grat. proleg. 1. num. 12. ait quod non intelligentes qualiter futura conditionata contingentia sint scibilia, prout antecedunt determinationem divinæ voluntatis, quiescere debent, confugiens ad infinitatem divinæ scientiæ.

Præterea, Dato quod modus ille conciliandæ libertatem à Molina excogitatus, sit ita facilis & perspicuus, ut ab omnibus intelligi valeat, & facilem reddat, ut ait Adversarius, bonorum actuum prædeterminationem; alter verò obcurus, & difficilior, & paucis intelligibilis: dico tamen hanc nimiam facilitatem & claritatem in hac materia esse valde suspectam, ac similes ignibus illis fallacibus & fatuis, qui viatores decipiunt, & ad præcipitia ducunt. Nam D. Augustinus de prædest. Sanct. cap. 14. loquens de hac concordia, ait *Esse difficilem ad solvendum questionem.* Epist. 2. ad Valentinum *difficillimam* vocat Epist. 1. *Difficillimam & paucis intelligibilem.* Et in libro de gratia Christi cap. 47. sic ait: *Ista questio ubi de libero arbitrio voluntatis, & de dignitate disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratiam videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Unde gravi difficultate premi se fateatur libro 2. de peccat. meritis & remissione, cap. 18. *ne liberum arbitrium gratiâ, aut gratiam libero arbitrio excludat.*

ipsam rationem (inquit) qua deus rebus à tali-
bus qualiter sumus iniri potest, quemlibet nostrum
quatenus vehementer angustat, ne sic defendamus
gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur:
gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur:
respondeo, ut liberum arbitrium sic asseramus, ut superbâ
impetrate, ingrati Dei gratia iudicemur. Ex quibus
verbis Iulianus sumptit occasionem calum-
niandi sanctum Augustinum, quasi dixisset gra-
tiam non posse cum libero arbitrio cohære-
re. Quam calumniam à se repellit S. Doctor
libro 4. contra ipsum, cap. 8. his verbis: Tu
autem vir honestus & verax, abstulisti verba que
dixi, & dixisti quod ipse finxisti. Ego enim dixi istam
questionem ad discernendum esse difficilem, non autem
dixi non posse discerni. Redde verba mea, & vane-
scet calumnia tua.

Denique idem Augustinus libro de gratia &
libero arbitrio, quem ad Valentinum Abbatem,
& ad Monachos cum illo commemorantes direxit,
et illis difficilem hanc libertatis cum divina
gratia & prædestinatione concordiam, quæ
maximè inter illos rixas & contentiones concii-
aretur, explicaret hæc scribit cap. 1. Nunciatum
est vobis de vobis, fratres, ab aliquibus qui in vestra
congregatione sunt, & ad nos inde venerunt, per quos
vobis diximus, quod de hac (concordia scilicet
liberti arbitrii cum gratia & prædestinatione) dif-
ficultates in vobis sint. Itaque dilectissimi ne vos pertur-
bet huius questionis obscuritas, moneo vos primum, ut
de his quæ intelligitis agatis Deo gratias, quidquid est
autem quod pervenire nondum potest vestra mentis in-
tentio, pacem inter vos & charitatem servantes, à Do-
mino ut intelligatis orate &c.

Augustino concinunt celebriores Theologi,
quos recenset Alvarez disp. 118. de auxiliis.
Quatuor tantum hæc referam, ingenio & eru-
ditione præclaros. Primus est Cardinalis Caje-
tanus, qui variis in locis huius concordia ob-
scuritatem & difficultatem ingenue profitetur
(quod perperam vocat P. Annatus difficulta-
ti succumbere) Nam in cap. 9. Epist. ad
Romanos hæc scribit. Et cum obijcis, conjunge hæc
duo simul (nempe electionem Dei esse infalli-
biliter effectum habituram, & quemlibet no-
strum esse liberi arbitrii) respondeo me scire quod
verum verum non est contrarium, sed nescire hæc jun-
gere: sicut nescio mysterium Trinitatis, sicut nescio
animam immortalem, sicut nescio Verbum caro fa-
ctum esse, & similia, quæ tamen omnia credo. Et i.
p. quæst. 22. ad art. 4. eandem difficilem quæ-
stionem pertractans, ait: In ea quiescere debet in-
tellectus, non evidentia veritatis inspecta, sed altitu-
dine inaccessibili veritatis occultæ. Et hoc ingenio
meo satis rationale videtur, tum propter rationem
prædictam, tum quoniam, ut ait Gregorius, minus
de Deo sentit, qui hoc tantum de eo credit, quod suo
ingenio metiri potest. Nec propterea negandum ali-

quid eorum, quæ ad divinam immutabilitatem, a-
ctualitatem, certitudinem, atque universalitatem, &
similia spectare videmus, aut ex fide tenemus, suspicor:
sed aliis quæ occultum latere, vel ex parte ordinis qui est
inter Deum & eventum provisum: vel ex glutino inter
ipsos eventum, & esse provisum, arbitror. Et sic intel-
lectum animæ nostræ, oculum nocturne esse considerans,
non ignorantia sola quietem illum invenio. Melius est e-
nim tam fidei Catholice quam philosophiæ, fateri ce-
citate nostram, quam asserere tanquam evidentiam
quæ intellectum non quietant, evidentiam namque que-
runtur est. Et addit: Optimum autem atque salubre
consilium est in hac re, inchoare ab his quæ certò sci-

mus, & experimur in nobis, scilicet quod omnia quæ
sub libero arbitrio nostro continentur, evitabilia à
nobis sunt, & propterea digni sumus pœnâ vel pra-
mio. Quomodo autem hoc salvo, divina salvetur pro-
videntia ac prædestinatio &c. credere quod sancta
Mater Ecclesia credit. Scriptam est enim, altiora te
ne quaesieris, plurima enim sunt supra sensus huma-
nos revelata, & hoc est unum ex illis, Similia habet
Dominicus Soto in cap. 9. Epistolæ ad Roma-
nos.

Sed quia fortè Patrum Dominicanorum tes-
timonia Adversariis possent esse suspecta, unum
proferam ex Patribus Societatis, quem Posservi-
nus virum insigni eruditione & perspicuitate re-
fertum appellat. Hic est Benedictus Pererius, qui
tomo 6. disputationum selectarum in sacram
Scripturam, ad illa verba Apostoli ad Rom. 9.
Ergo cuius vult miseretur, eandem quæstionem
(de concordia scilicet libertatis cum prædesti-
natione & gratia) expendens, ait: Hac duo ma-
nifesta esse, & ex sacris litteris, & secundum rectam
rationem, homines à Deo prædestinatos, necessariò
(necessitate dico infallibilitatis) salutem suam conse-
qui, nec perire posse, & hominem esse liberi arbitrii ad
eligendum quodcumque voluerit, sive bonum, sive ma-
lum. Verùm quo tandem vinculo sive glutino conne-
ctantur ista & copulentur inter se, videtur incompre-
hensibile homini in hac vita. Et paulò infra, huius
difficultatis intelligentiam, non secus ac myste-
rii sanctissimæ Trinitatis, cum Cajetano, differt
usque ad æternæ vitæ fruitionem, asseritque D.
Augustinum hanc non potuisse comprehende-
re difficultatem, imò & Apostolum argumen-
tum sibi propositum non alio modo diluisse,
quàm per hanc exclamationem: O homo tu quis
es qui respondeas Deo!

Explicius adhuc loquitur Franciscus Zumel
1.2. quæst. 111. art. 3. disp. 1. ubi hæc scribit: Mira-
bile est argumentum quod Adversarii conficiunt, cum
dicunt se non posse intelligere, quo pacto salvetur con-
cordia liberi arbitrii cum gratia, nisi tollendo priori-
tatem divini auxilii efficacis: mirabile, inquam, est ar-
gumentum, quia si ipsi non intelligunt, fides & Ecclesia
intelligit &c. Postea subdit: Quod si ego non intelli-
go, non ob hoc deserenda est veritas Catholica: etenim
si tam clara & aperta esset liberi arbitrii cum gratia
efficaci concordia, ut ipsi dicunt, non est cur tantopere
laboraret Augustinus, & laboraret Ecclesia &c.

Eadem veritas ratione tuaderi potest. Primò,
quia concordia gratiæ efficacis & doni perseve-
rantia, cum libertate & mutabilitate arbitrii
creati, pertinet ad mysterium prædestinatio-
nis, & est præcipuus eius effectus: Ergo sicut
prædestinationis mysterium non potest in hac
vita penetrari, & clarè cognosci, ita nec illa con-
cordia.

Secundò, Quia ut supra vidimus ex D. Tho-
ma, vinculum illud quo hæc extrema inter se
connechtuntur, est effectus divinæ omnipotentia:
Deus enim (inquit S. Doctor) hoc sva
omnipotentia facit, ut voluntas illud in quod
mutatur, voluntarie velit: Sed effectus
divinæ omnipotentia non possunt solo lumine
naturali à nobis penetrari & comprehendi:
Ergo nec illa concordia. Unde inquit Augustinus
lib. 2. contra litteras Petilianæ cap. 84. Si tibi
proponam questionem, quomodo Deus Pater attra-
hat ad filium homines quos in libero dimisit arbitrio?
fortassis eam difficile soluturus es: quomodo enim
attrahit, si dimittit ut quis quod voluerit eligat &
tamen

tamen utrumque verum est, sed intellectu hoc penetrari pauci valent.

170 Tertio, Si in ordine naturali tot sint arcana & secreta quae humani ingenii vires transcendunt, & a nobis in hac vita perfecte cognosci non possunt, ut natura temporis, compositio continui, fluxus ac refluxus Oceani, multa quae Philosopherum ingenia absorbent, aut torquent: quid mirum, si divinae gratiae operatio in nobis, secretissima sit, ac soli ejus largitori plenè cognita? Si difficile estimamus quae in terris sunt, & quae in prospectu sunt invenimus cum labore: quae autem in caelis sunt quis investigabit? sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum sanctum de altissimis? Sapientiae 9.

171 Sicut ergo Suarez supra relatus ait, quod non intelligentes qualiter futura contingentia conditionata, sint scibilia, prout antecedunt determinationem divinae voluntatis, quiescere debent confugientes ad infinitatem divinae scientiae. Ita similiter nos dicimus, quod licet in hac vita plenè & perfecte non intelligamus, qualiter possit Deus movere efficaciter liberum arbitrium ad benè, liberè, & infallibiliter operandum, quiescere debemus confugientes ad efficaciam infinitam divinae voluntatis & omnipotentiae. Et mirum est quod Suarez, alique Recentiores, hanc fidem caecam à Thomistis exigant, quantum ad ea quae spectant ad scientiam mediam, & ad veritatem objectivam futurorum contingentium ante decretum; & tamen quando agitur de concordia libertatis cum divinorum decretorum & auxiliorum efficacia, non solum eam exhibere recusent Augustino, aliusque Theologis supra relatis, asserentibus in hac difficillima & obscurissima concordia, captivandum esse intellectum in obsequium fidei, ejusque claram & evidentem noticiam, usque ad visionem beatificam esse differendam; verum etiam ipsos Thomistas derideant, eò quod asserant, non esse possibile humanam menti, nexum hujus divinae motionis efficacissimam cum nostra voluntatis libertate, in hac vita comprehendere, cum tamen utrumque connexorum fateri necesse sit. Quod, inquit Petrus à S. Joseph, in opusculo quod D. Thomae defensionem appellat, Per-

Disput. 2.ª ed. 10.ª n. 7. belle dictum esset apud Pythagoreos qui jurabant in verba Magistri: apud illos autem qui non tam curant quid quisque privatus Doctor asserat, quam quod solide probet, levissimè hac credulitas parum appositè ingeritur.

172 Sed audiat quælo Petrus, non Pythagoram loquentem, non privatum doctorem discurrentem & ratiocinantem, sed ipsummet Augustinum, ipsum, inquam, Ecclesiae Salomonem, oracula fundentem serm. 20. de verbis Apostoli cap. 7. ac sibi dicentem. *Quæris tu rationem, ego expavescam altitudinem: O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei! tu ratiocinare, ego mirer: tu disputa, ego credam: altitudinem video, ad profundum non pervenio: O altitudo!... Requievit (Apostolus) quia invenit admirationem, nemo querat à me occultorum rationem. Ille dicit inscrutabilia sunt iudicia ejus, & tu scrutari venisti? Ille dicit investigabiles sunt viae ejus, & tu investigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, crede jam peristi. Tale est velle scrutari inscrutabilia, & investigabilia investigare, quale est velle invisibilia videre, & ineffabilia fari. Ergo adificetur domus, cum pervenerit ad dedicationem, tunc fortasse inveniet ipsorum occultorum aperitissimam rationem. Certè sapiens hæc Augustini admiratio, securior nobis videtur quam*

A omnis humana ratiocinatio. Sacra hæc obsecraturitas & caligo (in qua, ut ait Dionysius, Deus splendet) clarior ac lucidior nobis apparet, quam lux illa Molinistica, quae clarè videre præsumit, ubi Doctorum Aquilae caligantior est omni humana sapientia: nam ut dicit Hieronymus: *Melius est aliquid nescire, quam cum periculo discere. Vel ut loquitur ipsemet Augustinus, Melior est fidelis ignorantia, quam temeraria scientia.*

Dices: Argumenta quae fiunt contra concordiam libertatis cum divina providentia & predestinatione, sunt solubilia, & de facto solvuntur à Theologis: Ergo hujus concordiae possibilitas potest in hac vita manifestè cognosci. Consequentia videtur manifesta: qui enim solvit argumenta quae probant aliquorum extremorum conjunctionem repugnare, evidenter ostendit illam esse possibilem.

Pro solutione hujus argumenti, observandum est cum Cajetano: aliquid mysticum posse demonstrari evidenter possibile duobus modis, positivè scilicet & negativè. Tunc demonstratur evidenter positivè, cum probatur mediis naturalibus possibilem esse connexionem prædicatam cum subiecto, v.g. Dei cum homine. Dicitur verò demonstrari evidenter negativè, quando ostenditur nihil reperiri quod evidenter probet illud mysterium esse impossibile, & solvuntur argumenta quae fiunt contra ejus possibilitatem: v.g. si infidelis arguet contra fidem, hoc modo. *Omnis natura quae est una numero, est etiam una in supposito: Sed natura divina est una numero: Ergo & una in supposito: fidelis autem distingueret Majorem, dicens eam esse veram in naturis finitis, non autem in natura infinita, & assereret nullo modo probari posse de natura infinita, quod sit una in supposito, jam evidenter negativè probaret possibilitatem mysterii Trinitatis. Si verò præterea ipse fidelis (quod tamen fieri nequit) haberet medium efficac, quod evidenter probaret hanc propositionem, natura infinita potest esse in tribus suppositis realiter distinctis, in tali casu probaret evidenter positivè possibilitatem mysterii Trinitatis. Hoc præsuppono.*

Ad argumentum respondeo, concello Antecedente, distinguendo Consequens. Ergo hujus concordiae possibilitas potest in hac vita evidenter cognosci: Evidenter positivè, nego. Evidenter negativè, concedo. Ad probationem in contrarium, similiter dicendum est, quod ille qui solvit argumenta quae probant aliquorum extremorum conjunctionem repugnare, ostendit illam esse possibilem, evidenter negativè, non tamen evidenter positivè. Unde omnia argumenta quae supra adduximus, tum ad probandum divinorum decretorum efficaciam non liberè arbitrii libertatem: tum ad convellendum adversæ sententiae fundamenta, hujus concordiae possibilitatem, solum evidenter negativè ostendunt, & si interdum probando nostram sententiam diximus evidens aut manifestum esse decretum prædeterminans non tollere aut liberè libertatem, hoc de evidentià negativè non verò de positivà intelligentem est.

(.)